

STORTINGET

Innst. 198 S

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:126 S (2025–2026)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørn Larsen, Erlend Wiborg, Helge André Njåstad, Rune Midtun, Dagfinn Henrik Olsen, Liv Gustavsen og Kristoffer Sivertsen om avvikling av fylkeskommunen

Til Stortinget

Innledning

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å avvikle fylkeskommunen som forvaltningsnivå.
2. Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2027 legge frem en forpliktende tidsplan for avvikling av fylkeskommunen.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Kommunal- og distriktsminister Bjørnar Skjæran har uttalt seg til forslaget i brev av 10. mars 2026. Brevet følger som vedlegg til innstillingen. Komiteen har invitert til og har mottatt ett skriftlig høringsinnspill i saken.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Konstanse Marie Alvær, Isak Veierud Busch, Lavrans Lyngstad og Solveig Vestenfor, fra Fremskrittspartiet, Bjørn Larsen, Rune Midtun, Helge André Njåstad og Erlend Wiborg, fra Høyre, Tage Pettersen og Ola Svenneby, fra Sosialistisk Venstreparti, Anne Lise Gjerstad Fredlund, fra Senterpartiet, Bengt Fasteraune, fra Rødt, lederen Hanne Beate Stenvaag, og fra Miljøpartiet De Grønne, Marius Langballe Dalin, viser til Representantforslag 126 S (2025–2026) om avvikling av fylkeskommunen.

Komiteen mener at offentlig sektor bør organiseres slik at innbyggerne kan få best mulige tjenester, tilpasset lokale forhold på en effektiv måte. Komiteen viser til at representantforslaget innebærer å starte en prosess for å avvikle fylkeskommunen. Det innebærer at ulike oppgaver vil måtte flyttes til statlig eller kommunalt nivå.

Komiteen viser til de respektive partiers merknader i Innst. 196 S (2025–2026) om Representantforslag 51 S (2025–2026).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, understreker viktigheten av nærhetsprinsippet i kommuneloven som sier at offentlige oppgaver fortrinnsvis bør legges til forvaltningsnivået som er nærmest innbyggerne. Dagens fylkeskommuner har ansvar for flere krevende oppgaver som går på tvers av kommunegrenser, og som krever regional samordning

og spesialisert fagkompetanse. Flertallet ønsker derfor ikke å avvikle fylkeskommunen.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, viser til at beslutninger om hvilke oppgaver som bør legges til hvilket forvaltningsnivå, kan få stor betydning for kvaliteten i de offentlige tjenestene for folk over hele landet. Dette flertallet mener derfor ikke det er naturlig å legge opp til å behandle slike spørsmål uten grundige utredninger, høringer og involvering av de som kan berøres av eventuelle endringer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til representantforslaget og understreker at fylkeskommunen som forvaltningsnivå ikke fyller en nødvendig funksjon i norsk forvaltning. Disse medlemmer mener fylkeskommunen bidrar til økt byråkrati, uklare ansvarslinjer og unødvendige administrative kostnader.

Disse medlemmer viser til statsrådets vurdering, hvor det blant annet vises til nærhetsprinsippet og behovet for regional samordning. Disse medlemmer vil påpeke at dagens struktur ikke i tilstrekkelig grad ivaretar nærhet til innbyggerne, og at mange av oppgavene enten kan løses bedre av kommunene eller mer effektivt av staten.

Disse medlemmer mener videre at argumentet om økt byråkrati ved oppgaveoverføring ikke er treffende, da dagens system allerede er preget av overlappende strukturer og klar ansvarsdeling.

Disse medlemmer viser til at valgdeltakelsen ved fylkestingsvalg er lavere enn ved kommunevalg, og at mange innbyggere har begrenset kjennskap til fylkeskommunens rolle. Dette svekker den demokratiske legitimiteten til nivået.

Disse medlemmer mener en avvikling bør gjennomføres over en begrenset periode, eksempelvis fire år, for å sikre en forsvarlig overgang uten svekkelse av tjenestetilbudet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å avvikle fylkeskommunen som forvaltningsnivå.»

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2027 legge frem en forpliktende tidsplan for avvikling av fylkeskommunen.»

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at offentlig sektor alltid skal organiseres slik at det gir innbyggerne best mulig tjenester. Disse medlemmer er positive til at representanter fra Fremskrittspartiet har fremmet forslag om avvikling av fylkeskommunen som forvaltningsnivå, og mener det

er bra at det er flere partier som slutter seg til at Norge bør gå fra tre til to forvaltningsnivåer.

Disse medlemmer viser til Høyres Representantforslag 51 S (2025–2026) om en oppgavegjennomgang for å starte avviklingen av fylkeskommunen, og de merknader som er fremmet i tilknytning til dette.

Disse medlemmer mener at Høyres forslag er både mer konkret og peker tydeligere på veien videre. Høyres representantforslag skisserer en grundig gjennomgang av hvilke oppgaver som kan overføres til henholdsvis kommunene og staten, og hvordan dette arbeidet bør struktureres og prioriteres.

Disse medlemmer vil understreke at en god og forsvarlig avvikling av fylkeskommunen forutsetter nettopp den type grundig oppgavegjennomgang som Høyre har foreslått, slik at man sikrer at oppgavene overføres til det nivået som er best egnet til å løse dem, og at gevinsten ved avviklingen faktisk tilfaller innbyggerne gjennom bedre tjenester og redusert administrasjon og byråkrati.

Disse medlemmer understreker at en avvikling av fylkeskommunen forutsetter at kommunene styrkes og rustes til å ta over flere oppgaver. Det er derfor viktig å forsterke insentivene for kommunesammenslåinger og legge til rette for større og mer robuste kommuner.

Disse medlemmer støtter Fremskrittspartiets forslag, men mener at forslaget kunne vært mer konkret om veien videre og ikke overlatt for mye til regjeringen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt ønsker mer makt til lokalsamfunnene og de lokale folkevalgte i kommunestyrene og fylkestinget. Disse medlemmer vil ha et samfunn hvor det er liten avstand mellom de folkevalgte og innbyggerne. Tre forvaltningsnivåer sørger for dette. Legger man ned fylkeskommunene, mener disse medlemmer at makt blir flyttet fra folkevalgt nivå til byråkratiet. Det vil også føre til sammen slåing av kommuner. Disse medlemmer er imot å legge ned fylkeskommunene, og vil heller flytte mer makt og oppgaver til både fylkeskommunen og kommunene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Rødt viser til at avvikling av fylkeskommunene vil føre til et svært stort press på kommuner for å slå seg sammen. Fylkeskommunene løser viktige oppgaver innenfor videregående opplæring, fylkesvei, ferge drift, kollektivtransport og annet, som ikke vil kunne overføres til kommunene med mindre de er betydelig større enn i dag. Disse medlemmer viser til at dette er oppgaver det hverken er naturlig eller ønskelig at staten tar over. Disse medlemmer mener at forslaget om nedleggelse av fylkeskommunene, hvis det vedtas, dermed vil få som konsekvens at det også gjennomføres en

storstilt kommunereform med alt det innebærer av kostnader til omorganisering, samt overkjøring av innbyggere lokalt. Disse medlemmer viser til at erfaringene med forrige kommunereform tyder på at kommunesammenslåinger over tid fører til sentralisering av tilbud og tjenester innad i de nye og større kommunene, som etter synet til disse medlemmer er uønsket.

Komiteens medlem fra Rødt viser samtidig til at den forrige kommunereformen ennå ikke er evaluert, og mener det er uforsvarlig å indirekte eller direkte initiere en ny reform før konsekvensene av den forrige er evaluert.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til merknadene fra dette medlem i Innst. 196 S (2025–2026), jf. Dokument 8:51 S (2025–2026), om å videreføre fylkeskommunen og styrke fylkeskommunens rolle i arbeidet med regional planlegging av næringsarealer.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å avvikle fylkeskommunen som forvaltningsnivå.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2027 legge frem en forpliktende tidsplan for avvikling av fylkeskommunen.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:126 S (2025–2026) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørn Larsen, Erlend Wiborg, Helge André Njåstad, Rune Midtun, Dagfinn Henrik Olsen, Liv Gustavsen og Kristoffer Sivertsen om avvikling av fylkeskommunen – vedtas ikke.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 26. mars 2026

Hanne Beate Stenvaag

leder

Konstanse Marie Alvær

ordfører

Statsråden

Stortingets presidentskap
Ekspedisjonskontoret
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
26/831-3

Dato
10. mars 2026

Dokument 8: 126 S (2025-2026) Representantforslag om å avvikle fylkeskommunen

Jeg viser til representantforslag 8: 126 S (2025–2026) fra stortingsrepresentantene Bjørn Larsen, Erlend Wikborg, Helge André Njåstad, Rune Midtun, Dagfinn Henrik Olsen, Liv Gustavsen og Kristoffer Sivertsen. Forslaget lyder:

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å avvikle fylkeskommunen som forvaltningsnivå.
2. Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2027 legge frem en forpliktende plan for avvikling av fylkeskommunen.

5. desember 2025 svarte jeg på representantforslag 51 S (2025–2026) om en gjennomgang av fylkeskommunens oppgaver og om hvordan disse kan fordeles til kommune eller stat. Jeg vil i det følgende gjenta flere av poengene mine derfra.

I Norge gjelder generalistkommuneprinsippet, som blant annet betyr at alle kommuner og fylkeskommuner skal ha ansvar for de samme oppgavene, uavhengig av størrelse, geografi og andre kjennetegn. Et annet viktig prinsipp er nærhetsprinsippet i kommuneloven § 2-2, som sier at offentlige oppgaver fortrinnsvis bør legges til forvaltningsnivået som er nærmest innbyggerne. Disse prinsippene er sentrale i vurderinger av hvilke oppgaver som bør ligge til hvilket forvaltningsnivå. En ev. avvikling av fylkeskommunen som forvaltningsnivå vil innebære at de fylkeskommunale oppgavene må fordeles på andre forvaltningsnivåer.

Fylkeskommunen som forvaltningsnivå må ses i sammenheng med kommunestrukturen i landet. Fylkeskommunene har ansvar for flere krevende oppgaver som går på tvers av kommunegrenser, og som blant annet krever regional samordning og utvikling og spesialisert

fagkompetanse. Det gjelder f.eks. fylkesveier, tannhelse, kollektivtransport og videregående opplæring. Dette er ikke oppgaver som egner seg å overføre til kommunene, som har ulike forutsetninger når det gjelder kapasitet og kompetanse. Flere oppgaver, f.eks. videregående opplæring og oppgaver på samferdselsområdet, krever kommuner med stor befolkning for å sikre god og effektiv oppgaveløsning. Ekspertutvalget for kriterier for god kommunestruktur skrev i sin sluttrapport fra 2014 at ansvaret for videregående opplæring kan legges til lokalt nivå dersom kommunene har en minstestørrelse på 100 000 innbyggere, i tillegg til at kommunen bør utgjøre et funksjonelt samfunnsutviklingsområde. Når det gjelder samferdsel og infrastrukturinvesteringer, må disse driftes i store geografiske områder på tvers av kommunegrensene for å sikre god oppgaveløsning. Disse oppgavene vil derfor være for store for mange kommuner, gitt dagens kommunestruktur. Det innebærer at flere av oppgavene må løse gjennom interkommunale samarbeid, dersom ansvaret overføres til kommunene. Dette vil igjen blant annet kunne føre til mer byråkrati og økte administrasjonskostnader. En overføring av fylkeskommunale oppgaver til staten, vil bety at oppgavene plasseres lenger fra innbyggerne enn i dag, noe som ikke er i tråd med nærhetsprinsippet.

Jeg er enig i at det kan oppstå diskusjoner knyttet til oppgaveløsningen på enkelte områder når vi har tre forvaltningsnivåer. Men det endrer ikke på at det i et land som Norge er behov for et forvaltningsnivå i tillegg til stat og kommune. Et alternativ kunne vært oppgavedifferensiering, der enkelte kommuner får oppgaver som andre ikke har. Vi har imidlertid ingen tradisjon i Norge for oppgavedifferensiering, da dette bryter med generalistkommuneprinsippet.

Jeg er ikke kjent med at land som er sammenlignbare med Norge når det gjelder geografi, velferdsnivå, kommunestruktur, befolkningstetthet- og sammensetning, ikke har et regionalt nivå. Finland, som kanskje er det landet som ligner mest på Norge når det gjelder de nevnte kjennetegnene, gikk nylig fra to til tre forvaltningsnivåer.

Det fylkeskommunale nivået har vært gjenstand for oppgavegjennomgang ved flere anledninger, senest i forbindelse med regionreformen i 2020. Jeg mener fylkeskommunene bør få ro til å fortsette det gode arbeidet de gjør med viktige samfunnsoppgaver. Fylkeskommunene representerer en viktig del av det norske folkestyret, og gir innbyggerne mulighet til å påvirke regionale prioriteringer gjennom valg. Jeg mener det ikke bør legges fram en forpliktende plan for avvikling av fylkeskommunen i forbindelse med statsbudsjettet for 2027.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Bjørnar Skjæran'. The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke extending from the end.

Bjørnar Selnes Skjæran

